

HET CHRISTENDOM

1) Ontstaan

Jezus is als jood geboren in Bethlehem, in het jaar dat later in de christelijke jaartelling officieel het jaar 1 heet. De eerste 30 jaren van zijn leven brengt Hij door in Nazareth. Hij deelt het geloof van zijn joods volksgenoten in de ene God, de schepper en heer van het heelal, en die een verbond heeft gesloten met het Joodse volk. Maar Jezus is geen gewone mens; de laatste drie jaren van zijn leven treedt Hij op als profeet. Met zijn twaalf leerlingen (Petrus, Andreas, Jacobus (de Meerdere), Johannes, Philippus, Bartholomeus, Thomas, Jacobus (de Mindere), Mattheüs, Thaddeüs, Simon de Zeloot en Judas Iscariot) reist hij in Palestina al predikend, biddend en genezend. Meer nog: hij laat verstaan dat hij de 'Zoon van God' is, de lang verwachte Messias waar de Joden zo naar uitkeken. Wonderen illustreren zijn goddelijke missie. Gaandeweg ziet men in hem een profeet, een volksleider, ja, sommigen beginnen in Hem de Messias te herkennen. Maar zijn tegenstanders, vooral de religieuze leiders, zorgen er voor dat hij wordt overgeleverd om gekruisigd te worden. Na drie dagen staat Hij op uit de doden en een aantal van zijn leerlingen ervaart dat Hij lééft. Een aantal Joden erkent Hem als 'Zoon van God', als Messias die de mensen definitief tot God brengt door hen te verlossen van het kwaad en van de dood. Het christendom is geboren. Het joodse begrip 'Messias' houdt in dat het gaat om een (koninklijk) Gezalfde; vanuit het Grieks werd dit 'Christus'. Vandaar de naam voor Jezus' volgelingen: de christenen.

2) Naam van en opvatting over God

Dankzij hun stamvader Abraham geloven de Joden in de ene God, die het heelal en al wat er leeft uit liefde heeft geschapen. In hun ogen is God om de mensen ook bekommerd, en komt Hij hen - de Joden in het bijzonder - tegemoet in profeten. Het geloof van de christenen is hier op gebaseerd. Het grote verschil zit hem hier in: de Messias die de Joden verwachten als Redder van de wereld, wordt door de christenen herkend in Jezus. De Joden kijken er nog steeds naar uit...

Christenen geloven aldus in één God, die zich op drie verschillende wijzen laat 'zien'; m.a.w. de mensen kunnen God op drie manieren ontmoeten.

1) in de schepping: het leven, de natuur, de kosmos. God is de Schepper van het heelal, d.i. als levengevend principe van al wat bestaat. In deze hoedanigheid spreekt men van God, de Vader.

2) in de historische figuur Jezus. In Helm is God de mensen heel dicht nabij gekomen. Jezus is gekend als 'de Zoon (van God)'.

3) In de deugden van wijsheid, liefde, enthousiasme, geduld, standvastigheid, doorzettingsvermogen, zachtmoedigheid, enz... Hiermee blijft God de mensen inspireren. We spreken hier over de heilige Geest (van God).

Deze drievoudige verschijningsvorm van God staat bekend als de Heilige Drievuldigheid. Er zijn drie personen in God verenigd: de Vader (de eerste persoon van de Heilige Drievuldigheid), de Zoon (de tweede persoon...) en de Heilige Geest (de derde persoon van de Heilige Drievuldigheid).

3) Leven na de dood

Christenen geloven dat Gods liefde voor elke mens persoonlijk is en blijft duren, ook over de (lichamelijke) dood heen. Dit is de enige reden waarom er leven zou zijn na de dood. Net zoals de Joden bekijken de christenen de geschiedenis lineair; d.w.z. als een eenmalig en uniek gebeuren. Het leven biedt je de kans om te kiezen: zoek je hier het goede van God óf isoleer je jezelf liever in het kwade? M.a.w. zoek je nu reeds de hemel (op aarde) of 'doe je een ander liever de duivel aan'? En wie zoekt, die vindt, ook in eeuwigheid: dan wordt het hemel óf hel. Het Laatste Oordeel is een soort einddeliberatie: niet de Leraar geeft punten, maar jij straft eventueel jezelf. Het belang van de eigen verantwoordelijkheid is nergens zo groot als in het christendom.

4) Stichter

Jezus, van Nazareth

5) Godsdienstbeoefening

5.0 Algemeen

Gemeenschappelijk voor alle christenen is de kern van hun geloof, zoals die in een van de eerste kerkvergaderingen ('concilies') vastgelegd werd in de apostolische **geloofsbelijdenis**:

1. Ik geloof in God de Vader, de almachtige Schepper van hemel en aarde.
2. Ik geloof in Jezus Christus, zijn eniggeboren Zoon, onze Heer,
3. die ontvangen is van de Heilige Geest en geboren uit de Maagd Maria.
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, gekruisigd is, gestorven en begraven,
5. die nedergedaald naar de hel,
6. verrezen is op de derde dag uit de doden, en is opgevaren ten hemel.
7. Die zit aan de rechterhand van God, de almachtige Vader.
Vandaar zal Hij komen om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest,
9. de heilige, katholieke (of christelijke) Kerk,
10. de gemeenschap van de heiligen,
11. de vergeving van de zonden,
12. en het eeuwig leven.

Christenen willen de boodschap van Jezus uitdragen. Ze geloven dat de Heilige Geest hen zal bijstaan in de navolging van Christus door gebed en bijbelstudie. Velen lezen dagelijks in de Bijbel, bidden en mediteren. Rooms-katholieke en Orthodoxe christenen spreken hun gebeden vaak uit via beelden of iconen. In huizen van protestanten zijn vaak bijbelteksten of korte gebeden als wandversiering te vinden. In christelijke gezinnen wordt vaak samen gebeden. Zo richten velen voor iedere maaltijd een dankgebed tot God.

Vele christenen zorgen voor hun medemens bvb. voor daklozen, armen en mensen uit de derde wereld. Hiermee belijden zij het belangrijkste gebod dat door Jezus werd uitgevaardigd: 'Gij zult de Heer, uw God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand. Dit is het grote en eerste gebod. Het tweede, daaraan gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.' Ook de christenen kennen de tien geboden die via Mozes aan de joden werden geopenbaard (zie Jodendom).

Kerkgeschiedenis

In 1054 splitst de christelijke kerk in twee hoofdgroepen: de Rooms-Katholieke Kerk in West-Europa, geleid door de paus in Rome, en de Orthodoxe Kerken met als middelpunt Constantinopel (nu Istanbul), gericht op Oost-Europa.

Hervormers als Luther en Calvijn maakten zich in de 16de eeuw los van de paus. Hun volgelingen worden protestanten genoemd.

5.1 Bij de katholieken

De belangrijkste viering is de mis of de eucharistieviering. De structuur ervan is te vergelijken met die van een bezoek aan een vriend.

In het eerste deel is er de begroeting, een vraag naar vergiffenis voor fouten, en een complimentje (het Gloria).

In het tweede deel (de dienst van het woord) volgen eerst een eerste lezing uit het Oude Testament en een tweede lezing uit een deel van het Nieuwe Testament. Dan leest de priester een passage voor uit de evangeliën. Deze bijbelse lezingen worden in de preek, ook wel homilie genoemd, geactualiseerd. Daarna volgt de geloofsbelijdenis en de voorbeden waarin de christenen hulp en steun vragen.

Het derde en belangrijkste deel van de mis is de dienst van het altaar; d.i. de viering van Jezus' Laatste Avondmaal, met als hoogtepunt de consecratie waarbij de hosties en de wijn Jezus' aanwezigheid zichtbaar en tastbaar maken. Na het *Onze Vader* gaan de christenen te communie, d.i. een diepe vorm van communicatie met Jezus: zij nemen dan de hostie tot zich. Bij het slot is er een thematische samenvatting, de zegen en een zending.

De zeven sacramenten: in de katholieke leer is een sacrament zowel een middel om een spirituele zegening te ontvangen als een uiterlijk teken van een innerlijke beleving. De bediening van deze heilige tekenen of sacramenten, gebeurt steeds namens Jezus.

1. *de mis of de eucharistie*: hierin nuttigen de christenen samen het brood (en wijn) ter herdenking van Jezus' dood en opstanding.
2. *de biecht*: de priester is bevoegd de biecht af te nemen en voor begane zonden vergeving te schenken.
3. *de doop*: door de doop wordt de mens christen. Men giet water over het hoofd of men wordt volledig in water ondergedompeld.
4. *het vormsel*: dit is de bevestiging van de doopgeloften, waarbij men met olie ook een kruis op het voorhoofd krijgt.
5. *het huwelijk*: man en vrouw spreken hun huwelijksgelofte uit voor God.
6. *de ziekenzalving*: de zieken worden met olie gezalfd om hen innerlijk te sterken en enigszins ook als vergeving voor hun zonden.
7. *de priesterwijding*: hierdoor krijgen de kandidaat-priesters de bevoegdheid om in naam van Jezus te prediken, sacramenten te bedienen, en leiding te geven aan de gemeenschap.

De Katholieke Kerk kent velerlei **kloosterorden**. Dat zijn gemeenschappen die samen leven, werken en bidden; elk met een eigen spiritualiteit. Ook in de Orthodoxe Kerk staat het ideaal van het kloosterwezen hoog in aanzien.

5.2 Bij de protestanten

Protestanten zijn volgelingen van de reformatoren die zich in de zestiende eeuw van de rooms-katholieke Kerk hebben afgescheiden. De oorspronkelijke betekenis van het woord protestant is afgeleid van het Latijnse *protestari*, dat 'getuigen' betekent. Er zijn vijf

hoofdgroepen: lutheranen, calvinisten (in Nederland opgesplitst in protestanten, hervormden en gereformeerden) zwinglianen (vooral in Zwitserland en Duitsland), remonstranten en doopsgezinden. De gedeelde opvattingen van de protestanten zijn: de bijbel is Gods woord, en enige bron van openbaring en gezag, de apostolische geloofsbelijdenis, en de sacramenten van doop en avondmaal (bij katholieken: eucharistie), het belang van schriftlezing en gebed, de bijbel is norm voor geloven en handelen. Enkele verschilpunten met de katholieken: het leergezag van de paus wordt niet erkend, de visie op avondmaal en doop is niet gelijk, en de macht van de geestelijken is kleiner.

6) Heilige boeken

De Bijbel is het heilige boek van de christenen. Het eerste deel is de joodse Bijbel (of Tenach) waarin God een verbond sluit met de joden, via Abraham en Mozes. Dit is het zgn. Oude Testament.

In het Nieuwe Testament sluit God een verbond met alle volken, via Jezus. Het Nieuwe Testament bevat o.m.:

- de evangeliën, geschreven tientallen jaren na Jezus' dood, door de vier evangelisten Matheüs, Marcus, Lucas en Johannes.
- Hierop volgen de *Handelingen van de Apostelen* over gebeurtenissen uit de eerste twintig jaar na Jezus' opstanding. In het bijzonder wordt er ingegaan op de reizen van Paulus.
- Dan volgen 21 brieven, geschreven door vroege kerkelijke leiders om de christelijke gemeenten in de mediterrane wereld over Jezus te leren en om hen aan te moedigen.
- Het laatste boek is de Openbaring van Johannes. In dit boek worden visioenen over het einde der tijden (de Apocalyps) en de terugkeer van Jezus beschreven.

Daarnaast zijn er ook de *Apocriefen*, verhalen die veel later tot stand zijn gekomen over bv. het leven van Maria, de apostelen en andere bijbelse figuren. Deze geschriften worden echter niet erkend door de verschillende Kerken. Een aantal ervan vind je bv. terug in de *Legenda Aurea*.

7) Heiligste plaats

Voor een christen is het hart de heiligste plaats: daar is Gods Heilige Geest te vinden.

Voor de katholieken is het kerkgebouw een gewijde ruimte, een 'huis van God' waar je Zijn aanwezigheid meer bewust mag ervaren. Vooral Jezus' tastbare (sacramentele) aanwezigheid in het geconsacreerde brood nodigt de gelovigen uit om hier ook individueel te komen bidden. Toch is een kerk allereerst bedoeld om er in gemeenschap samen te komen rondom Gods woord en Jezus' tastbare tekenen van brood en wijn bij het vieren van het Laatste Avondmaal.

Katholieken houden sterk van een zintuiglijke benadering. Daarom dat ze ook op bedevaart gaan naar heilige plaatsen, waar ze Gods aanwezigheid sterker beleven. Het onderweg zijn is als symbool van de levensreis, op zich eigenlijk al belangrijk genoeg.

Het Heilige Land: d.i. het land waar Jezus leefde en stierf. Tegenwoordig is het opgedeeld in Israël, Jordanië en Palestina. Heilige plaatsen zijn Jeruzalem met de Via Dolorosa, de weg die Jezus heeft afgelegd tijdens zijn kruisweg. Verder Bethlehem, Jezus' geboorteplaats; Nazareth, waar hij opgroeide, en de rivier de Jordaan, waarin hij werd gedoopt.

Constantinopel: eeuwenlang het christelijk centrum in Oost-Europa totdat de islamitische Turken het in 1453 hebben ingenomen. De grote Hagia-Sofia-kerk is nu een museum. Maar

de patriarch van Constantinopel is nog steeds de voornaamste leider van de Orthodoxe Kerken.

Rome: in de oude hoofdstad van het Romeinse Rijk liggen o.m. de apostelen Petrus en Paulus begraven. De paus, zijnde de opvolger van Petrus, staat aan het hoofd van de Rooms-Katholieke Kerk, de grootste geloofsrichting binnen het christendom. Zijn residentie bevindt zich bij de Sint-Pietersbasiliek, gebouwd boven het graf van Petrus.

Santiago de Compostela: op deze plaats in Noord-Spanje zou de apostel Jacobus begraven liggen. Vooral in de middeleeuwen was het een belangrijk pelgrimsoord. Ook nu maken vele katholieke pelgrims de voetreis naar Santiago.

Lourdes: in 1854 had in het Zuid-Franse Lourdes het jonge meisje Bernadette een aantal visioenen van de Maagd Maria. Tezelfdertijd welde er een waterbron op. Sindsdien worden vele genezingen aan het water van deze bron toegeschreven. Duizenden katholieken gaan op bedevaart naar Lourdes, om genezing te zoeken, om zieken te verplegen of om Maria te huldigen. Hoewel er slechts enkele werkelijk wonderbaarlijke genezingen schijnen te hebben plaatsgevonden, geloven velen dat hun toestand verbeterd is door een bezoek aan Lourdes en heeft een nog groter aantal mensen er troost en kracht gevonden. Zoals Lourdes zijn er nog vele andere bedevaartsplaatsen, al dan niet aan Maria toegewijd.

8) Ambtsdragers: priesters en dominee's

Bij de katholieken zijn er mannen die zich door God geroepen weten om heel hun leven aan Hem toe te wijden o.m. als celibatair priester. Door hun wijding treden zij op namens Jezus. Zij staan in een sterk hiërarchische structuur met aan het hoofd een bisschop. Aan het hoofd van de Rooms-Katholieke Kerk staat de Paus.

In de protestantse kerk wordt de gemeenschap geleid door een kerkenraad, die bestaat uit een dominee, ouderlingen en diakenen. Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het goed functioneren van de kerkelijke gemeenschap en voor de pastorale begeleiding van de gemeenteleden.

9) Belangrijke dagen

Jaarlijks vieren de christenen een aantal momenten uit het leven van Jezus. Weliswaar worden die als historische gebeurtenis herdacht, maar vooral wil men die vieren als iets dat blijvend actueel is. Ook nu is God in Zijn zoon Jezus ons nabij.

Kerstmis: (25 december) Op Kerstmis viert men de geboorte van Christus, de komst van Gods Zoon in de wereld. Omdat er voor Jozef en Maria in Bethlehem geen plaats was in de herberg, vond Jezus' geboorte plaats in een stal. Hij werd geboren uit de maagd Maria. De eerste bezoekers waren eenvoudige herders. In het lied van de engelen wordt een duiding gegeven bij dit gebeuren: *'Eer aan God in den hoge en vrede op aarde aan de mensen die Hij liefheeft'*. De boodschap van het kerstfeest is er dan ook een van vrede en licht. Na de kerkdienst (de Kristus-mis; Christ-mas), al dan niet de middernachtmis, wordt het feest in familiekring verder gevierd. In vele huizen staat een kerststal. Het nieuwe leven dat dankzij Jezus mogelijk is, wordt verder gesymboliseerd door een versierde kerstboom, een

overblijfsel uit de Germaanse traditie waar de boom als levenbrengend natuurelement werd vereerd.

'Driekoningen': (6 januari) Deze populaire benaming wijst op het katholieke feest van de openbaring of verschijning van God aan alle volken op aarde. De wijzen uit het oosten kwamen het kind Jezus in de stal begroeten en schonken Hem kostbaarheden: goud voor een koning, wierook voor een heilige en mirre (welriekende hars) voor iemand die zal lijden en sterven. Omwille van de drie 'koninklijke' geschenken heeft de overlevering de wijzen aangepast tot koningen, die later zelfs een naam kregen toebedeeld: Caspar, Melchior en Balthasar.

Maria Lichtmis: (2 februari, d.i. 40 dagen na Kerstmis) Bij de Joden gaat een jonge moeder 40 dagen na de bevalling zich 'reinigen' in de tempel. En elke mannelijke eerstgeborene wordt aan God opgedragen. Ook Maria en Jozef namen het kind Jezus mee naar de tempel om hem aan God toe te wijden. Omdat de oude Simeon toen blij was van 'het Licht van de wereld' gezien te hebben, worden op dit katholieke feest kaarsen aangestoken en gezegend en soms in een lichtprocessie gedragen; vandaar de naam 'Maria Lichtmis'.

Palmzondag: (een week voor Pasen) Op deze dag herdenkt men de blijde intrede van Jezus in Jeruzalem, waarbij de Joden met palmtakken juichten. Bij de katholieken wordt dit uitgebeeld door een palmprocessie vóór de eigenlijke eucharistieviering. De gewijde palmtakjes worden nadien door de gelovigen thuis aan het kruisbeeld opgehangen.

Goede Week: (de week vóór Pasen)

Op Witte Donderdag herdenkt men het Laatste Avondmaal, waar Jezus het brood brak en de wijn deelde, als teken van de offerbereidheid van heel Zijn persoon: Zijn lichaam en bloed. Hiermee vroeg Hij zijn twaalf apostelen om zijn nagedachtenis levend te houden.

Met Goede Vrijdag herdenken de katholieken in de kruisweg Jezus' lijden en sterven op het kruis.

Stille Zaterdag eindigt 's avonds met de paaswake waarin de paaskaars als symbool van Jezus' verrijzenis, feestelijk wordt binnengedragen.

Pasen: De christenen herdenken met Pasen de opstanding van Jezus uit het graf, op de derde dag na zijn kruisiging. Met de verrijzenis vieren zij de schepping van het nieuwe leven na de dood, ja, van een eeuwig geluk / heil. Dit impliceert de verzoening van God met de mensen en de vergeving van de zonden.

Hemelvaart: (de veertigste dag na Pasen) Na zijn opstanding uit de dood volgt een periode van veertig dagen waarin Jezus regelmatig aan zijn leerlingen verschijnt. Dán komt hij voorgoed thuis bij God in de hemel.

Pinksteren: (de vijftigste dag na Pasen). Christenen herdenken hoe de volgelingen van Jezus Christus de inspiratie van de Heilige Geest ontvingen. Op deze dag kregen de discipelen de zogenaamde zendingsopdracht, de opdracht om de boodschap van Jezus Christus over de gehele wereld te verspreiden. Volgens het verhaal in de bijbel verschenen er vlammen boven hun hoofd, spraken zij plotseling in vreemde talen en werden zij vervuld van de Heilige Geest.

Allerheiligen: (1 november) Op deze dag eren de katholieken al hun heiligen, zowel bekenden als ongekenden. Heiligen zijn mensen die door hun manier van leven een heilzaam voorbeeld

waren voor. De gelovigen worden opgeroepen in de voetsporen van de heiligen te treden, net zoals deze het spoor van Jezus (radicaal) hebben gevolgd.

Allerzielen: (2 november) Op deze dag herdenken de katholieken alle overledenen. Daarmee wordt de gedachte benadrukt dat een geloofsgemeenschap bestaat uit alle levenden en overledenen. Sommigen bezoeken deze dag op het kerkhof het graf of de urne van hun overleden dierbaren. Tijdens de viering worden alle overledenen herdacht, speciaal diegenen die het afgelopen jaar zijn gestorven. De lezingen uit de bijbel en de gebeden verwijzen naar de vergankelijkheid van het lichaam en het geloof in een eeuwig leven na de dood.